

Międzynarodowa Konferencja Artystyczno-Naukowa

DZIEDZICTWO I ODPOWIEDŹ W SZTUCE WSPÓŁCZESNEJ

PUNKTEM WYJŚCIA DLA KONFERENCJI JEST PRZEKONANIE, ŻE DZIEDZICTWO ROZUMIANE NA RÓŻNE SPOSOBY I W WIELU KONTEKSTACH, ZAWSZE ZAWIERA W SOBIE WEZWANIE DO RESPONU, CZYLI TWÓRCZEJ ODPOWIEDZI. UCZESTNICY SPRÓBUJĄ WSKAZAĆ, W JAKI SPOSÓB SZTUKA WSPÓŁCZESNA ODPOWIADA NA DZIEDZICTWO OSOBISTE, LOKALNE, NARODOWE I UNIWERSALNE, BUDUJĄC JEGO KOLEJNE ROZDZIAŁY.

Komitet Naukowy:

Prof. dr hab. Kazimierz Karolczak

Dr hab. Andrzej Betlej

Prof. Piotr Jargusz

Dr Łukasz Murzyn

Prof. dr hab. Renata Rogozińska

Dr hab. Rafał Solewski, prof. UP

Dr hab. Andrzej Szczerski

Prof. dr hab. Grzegorz Sztabiński

Komitet Organizacyjny:

Dr Dorota Jędruch

Dr Łukasz Murzyn

Dr Bernadeta Stano

Dr Agnieszka Dąca

Dr Sebastian Stankiewicz

Mgr Andrzej Najder

Wydarzenia towarzyszące:

Oprowadzanie po wystawie *#dziedzictwo*

Akcja artystyczna Łukasza Murzyna

Akcja artystyczna Ričardasa Bartkevičiusa i Piotra Jargusza

Wystawa Barbary Simcoe w Galerii Wydziału Sztuki Uniwersytetu

Pedagogicznego w Krakowie, ul. Mazowiecka 43

Miejsce obrad:

Muzeum Narodowe w Krakowie, Al. 3 Maja 1, Sala u Samurajów

Galeria Wydziału Sztuki Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie,

ul. Mazowiecka 43

RIČARDAS BARTKEVIČIUS, VAIVA JUCEVIČIŪTĒ-BARTKEVIČIENĒ

(WYDZIAŁ SZTUK PIĘKNYCH LITEWSKIEGO
UNIwersytetu Nauk Pedagogicznych
W WILNIE, LITWA)

RIČARDAS BARTKEVIČIUS – profesor Wydziału Sztuk Pięknych Litewskiego Uniwersytetu Nauk Pedagogicznych w Wilnie; kierownik programu Sztuki Piękne; badacz i członek naukowo-badawczego programu *Pozaformalna Edukacja Dzieci, Młodzieży i Dorosłych* w Instytucie Badań Edukacyjnych. Wybitny litewski malarz; autor pomocy metodycznych i publikacji na temat malarstwa, edukacji plastycznej itp. Uczestniczył w ponad 260 wystawach indywidualnych i grupowych na Litwie i za granicą (Kanada, Chiny, Francja, Niemcy, Węgry, Indie, Włochy, Macedonia, Polska, Portugalia, Rosja, Szwecja, Turcja, USA itd.). Bierze udział w międzynarodowych konferencjach i projektach artystycznych. Studiował malarstwo i ukończył Akademię Sztuk Pięknych w Wilnie. Interesuje się malarstwem, sztukami plastycznymi, a także edukacją pozaformalną.

ricardas.bart@gmail.com

DR VAIVA JUCEVIČIŪTĒ-BARTKEVIČIENĒ – profesor Wydziału Edukacji Litewskiego Uniwersytetu Nauk Pedagogicznych w Wilnie, kierownik członek naukowo-badawczego programu *Pozaformalna Edukacja Dzieci, Młodzieży i Dorosłych* w Instytucie Badań Edukacyjnych. Autorka metodycznych pomocy i artykułów z dziedziny edukacji artystycznej (muzyka i sztuki piękne), aktywnie uczestniczy w programach wymiany Erasmus + i Nord +, prezentując swoje badania na międzynarodowych konferencjach (Finlandia, Portugalia, Hiszpania, Szwecja, Litwa, Łotwa, Turcja, Holandia, Norwegia, Wielka Brytania). Absolwent Litewskiej Akademii Muzycznej i Teatralnej, a także Litewskiego Uniwersytetu Nauk Pedagogicznych w Wilnie. Interesuje się edukacją pozaformalną (zwłaszcza na polu muzyki i sztuk plastycznych) oraz integracją przedmiotów artystycznych.

KORELACJE DZIEDZICTWA I SZTUKI WSPÓŁCZESNEJ NIEFORMALNE DOŚWIADCZENIA W EDUKACJI ARTYSTYCZNEJ

Głównym wątkiem tego wystąpienia jest prezentacja postaw młodych ludzi, zaangażowanych w nieformalne działania artystyczne - ich podejście do estetycz-

nych, etycznych i moralnych problemów powstających w zderzeniu sztuki współczesnej z dziedzictwem historycznym i tradycją.

Młodzi ludzie mogą kontynuować tradycje, chronić dziedzictwo i używać go mądrze lub go zignorować, a nawet zniszczyć. Zatem rodzi się bardzo ważne pytanie – na ile dziedzictwo może uczestniczyć we współczesnych procesach artystycznych? Powstają także inne pytania, które może zadać sobie każdy młody artysta: jak mogę odnaleźć swoją własną drogę?; jak mogę pozostać wierny swoim czasom i otwarty na świat; jak mogę zachować swoje wartości kulturowe i ocalić swoje narodowe korzenie? Nieformalne zajęcia plastyczne nie muszą spełniać surowych wymagań – jest to przestrzeń, w której młodzi ludzie mogą swobodnie działać. Edukacja nieformalna stwarza wiele możliwości dla młodych ludzi, powinna im pomóc w orientowaniu się w komplikowanych relacjach na tym polu.

RIČARDAS BARTKEVIČIUS

(WYDZIAŁ SZTUK PIĘKNYCH LITEWSKIEGO UNIwersYTETU
NAUK PEDAGOGICZNYCH W WILNIE,
LITWA)

PIOTR JARGUSZ

(UNIwersYTET PEDAGOGICZNY W KRAKOWIE)

PIOTR JARGUSZ – malarz. Profesor zwyczajny. Urodził się i mieszka w Krakowie. Studiował na Wydziale Malarstwa i Grafiki Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie. Realizuje idee malarstwa w przestrzeni społecznej. Swoje malowane na szarych, pakunkowych papierach obrazy nakleja na słupy ogłoszeniowe. Realizuje projekty animacyjne i ekologiczne. Definiuje siebie jako artystę o polskiej tożsamości. Pracuje na Wydziale Sztuki Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie. Autor 76 indywidualnych wystaw i projektów, takich jak:

- 2016 : *Głód. Obrazy uliczne* – Mukaczewo, Krzywórnia, Wierchowi-
na, Karpaty Wschodnie (Ukraina), Kraków, Wiedeń; *Opisanie
Polski według Marcina Kromera. Obrazy uliczne* – Biecz
- 2015: *Twoja/moja przestrzeń. Dziady Wileńskie* – Wilno – *W poszuki-
waniu wspólnego języka* – Kraków
- 2013–2020: *Szczęśliwe Miasto. Sztuka i edukacja w procesie rewitalizacji relacji*

- społecznych. Krowoderska szkoła działań* – Kraków; współpraca z Muzeum Sztuki Współczesnej w Krakowie MOCAK
- 2010–2014: *Viatoris. Między Wschodem i Zachodem* – Toruń, Mińsk, Zaslów, Cluj Napoca, Warszawa, Teremiski (Białowieża), Moskwa, Talica (Syberia), Berlin, Kijów, Wilno; grant Narodowego Centrum Nauki
- 2011–2012: *Kobieta i mężczyzna. Opowieści egzystencjalne. Obrazy uliczne* – Kraków; realizacja wraz z Katarzyną Widmańską projektu uhonorowanego Nagrodą Ars Quarendi
- 2010–2012: *Miesiące. Obrazy uliczne* – Kraków
- 2009–2010: *Święta Polskie. Bóg się rodzi. Wielkanoc–Wielka moc. Umarli wstają. Obrazy uliczne* – Toruń, Kraków
- piotrjargusz@gmail.com

AKCJA ARTYSTYCZNA

Wprowadzenie do akcji artystycznej Ričardasa Bartkevičiusa i Piotra Jargusza:

RIČARDAS BARTKEVIČIUS: Urodziłem się w Wilnie. Moje dzieciństwo miało obok Kościoła Dominikańskiego. Tam, na starym mieście, mieszkali ludzie różnych narodowości. I Litwini i Rosjanie i Polacy i Żydzi. Była taka sąsiadka. Sprzątała kościół. Nazywaliśmy ją Boża Stasiukowa. Mama zostawiała mnie z nią i jej mężem. Jak sprząтали to brali mnie ze sobą. Język polski słyszałem od dzieciństwa. Rodzina mojej mamy świetnie mówiła po polsku... Piszę o tym, bo myślę, że ten barokowy kościół i brzmienie różnych języków zrobiło duże wrażenie na mnie i na mojej twórczości. Jestem Litwinem, ale myślę, że jestem przedstawicielem tej części świata, która dała światu tytuł wielkich ludzi. I nie ważne jest, czy mieszkali oni w Wilnie, Krakowie, czy Lwowie. Czy to, w jakim języku mówili i jakiej byli narodowości. W jakim mieście spędzili swoje życie. Jest dla mnie ważne co myśleli. Jak patrzyli na Świat. Jak odczuwali i co nam powiedzieli. Kiedy maluję, chcę coś powiedzieć ludziom, wciągnąć ich do dialogu. W swoich obrazach dotykam prostych uniwersalnych tematów. Proste opowieści czasem mogą opowiedzieć o sprawach bardzo ważnych. Czasem bywają głośniejsze od petard czy salw armatnich. Czasami żartując można powiedzieć coś mocniej niż mówiąc serio... Piotr Jargusz jest serdecznym człowiekiem i wybitnym artystą. Od pierwszej chwili kiedy się pozna-

liśmy miałem poczucie, że jesteśmy kumplami, że mamy dużo wspólnego ze sobą, że idziemy tą samą drogą do tego samego celu. Ta akcja jest możliwością dialogu dwóch artystów tego samego regionu, ale innych krajów. To możliwość wspólnego poszukania tego, co nas dzieli, i tego, co nas łączy. Co ważnego możemy powiedzieć Światu, ale każdy w swoim własnym języku. To tak jakby wspólnie gotować zupę, używając różnych składników i dodając przyprawę ze swoich krajów.

PIOTR JARGUSZ: Na początku była ciekawość, kim jest człowiek noszący to samo imię i nazwisko, co mój brat. Przypadek, może traf. Tak poznałem w Wilnie prof. Ricardasa Bartkevičiusa, mojego przyjaciela-malarza, z którym dzielę między innymi zachwyt nad malarstwem Augustasa Sawickasa - jego nauczyciela. Obaj jesteśmy zanurzeni w swoich kulturach. On, pomimo że mówi po polsku, jest dziedzicem kultury litewskiej, ja, pomimo połowy rodziny pochodzącej z Litwy, jestem dziedzicem polskiej. Afirmujemy swoje kultury i kochamy malować. To co zrobimy podczas konferencji *Heritage and Response in Contemporary Art* w Krakowie będzie akcją dwóch malarzy: bliską, serdeczną, prawdziwą...

PIOTR BERNATOWICZ

(UNIwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu)

Piotr Bernatowicz (ur. 1973). Historyk sztuki. Obronił rozprawę doktorską na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu pt.: *Recepcja Pabla Picassa w krajach Europy Środkowo-Wschodniej*. Jego zainteresowania badawcze koncentrują się na sztuce polskiej po 1945 i sztuce współczesnej. Jest także krytykiem sztuki (w latach 2006-2014 pełnił funkcję redaktora naczelnego magazynu o sztuce „Arteon”), a także kuratorem (w latach 2014-2017 był dyrektorem Galerii Miejskiej „Arsenał” w Poznaniu).

piotr.bernatowicz03@gmail.com

POLSCY ŻYDZI - DZIEDZICTWO NIEOBECNOŚCI. ODPOWIEDŹ ARTYSTYCZNA I KURATORSKA PO 1989 ROKU

W moim wystąpieniu chciałbym prześledzić współczesną recepcję artystyczną oraz wystawienniczą problematyki związanej z historią polskich Żydów, a szczególnie okresem drugiej wojny światowej. Dolną granicę czasową mojej analizy

wyznaczać będzie wystawa zorganizowana przez Marka Rostworowskiego „Żydzi - polscy” w 1989 w Muzeum Narodowym w Krakowie, natomiast górną - otwarcie Muzeum Historii Żydów Polskich Polin w Warszawie w 2013 roku. W tych ramach przyjrzyć się sposobowi, w jaki artyści i kuratorzy odnosili się do tego „dziedzictwa nieobecności” po to, by wyróżnić główne kulturowe narracje dotyczące historii Żydów w Polsce, a także podejmę próbę skonfrontowania ich z dyskursem politycznymi i publicystycznym w III RP.

RICHARD GREGOR

(UNIWERWYTET TRNAWSKI, SŁOWACJA)

RICHARD GREGOR (ur. 1974) historyk, kurator i krytyk sztuki. Studiował na Uniwersytecie Trnavskim oraz na Uniwersytecie Karola w Pradze. Pracował jako główny kurator w Nitra Gallery oraz Bratislava City Gallery, wykładał na Wydziale Teorii Sztuki i Historii w Akademii Sztuki w Bańskiej Bystrzycy oraz występował jako niezależny ekspert do rozwiązywania problemów galerii sztuki w Ministerstwie Kultury Republiki Słowacji. Sprawował pieczę nad ponad trzydziestoma wystawami w kraju ojczystym, jak i za granicą oraz pisał recenzje i eseje. Jest założycielem pism „Dart” (1999) oraz „Jazdec” (2009), zapoczątkował stypendium dla młodych kuratorów (2003) i jest również twórcą archiwum internetowego www.artdispecing.sk. Były prezydent Rady Słowackich Galerii, jako wiceprezydent Słowackiej Sekcji Międzynarodowego Stowarzyszenia Krytyków Sztuki był współautorem i współorganizatorem XLVI Międzynarodowego Kongresu tej organizacji na Słowacji w 2013 roku. Regularnie uczestniczy w konferencjach i seminariach, wykładał na Słowacji, w Czechach, Austrii, na Węgrzech, w Korei Południowej, Afryce Południowej, Wielkiej Brytanii oraz w Stanach Zjednoczonych, a także wyjeżdżał na stypendia do Stanów Zjednoczonych, Austrii, Wielkiej Brytanii, Danii, Niemiec oraz Izraela. W 2008 roku z jego inicjatywy, Galeria Cypriana Majernika w Bratysławie (początkowo założona w 1957 roku) została ponownie otwarta (istniała do 2014 roku). Jego książka *Haberernová's Eye. Post-Informal Figuration in Slovak Visual Art of 1960s* została opublikowana w roku 2013. W 2014 roku został mianowany dyrektorem i do roku 2016 Głównym Kuratorem w Dom umenia/Kunsthalle Bratislava (Domu Sztuki w Bratysławie).

Od 2016 roku jest doktorantem Uniwersytetu Trnawskiego.

rgregoro2@gmail.com

PODŚWIADOME ODNIESIENIA DO „PAŃSTWA SŁOWACKIEGO” (SLOVENSKÝ ŠTÁT, 1939–1945) W SŁOWACKICH SZTUKACH WIZUALNYCH W LATACH 50. I 60.

W przeciwieństwie do Niemiec w latach 60. czy też Austrii w latach 80., w państwach byłego Bloku Wschodniego, które kolaborowały z nazistowskim reżimem Hitlera, nigdy nie nastąpiła autorefleksja dotycząca ich udziału w II wojnie światowej. Dla Słowacji, będącej włączoną do socjalistycznej Czechosłowacji od 1948 roku, oznaczało to istnienie dwóch okrutnych cenzur kulturowych. Ambicje niepodległościowe (od XIX wieku) oraz dziedzictwo chrześcijańskie istniejące od IX wieku były tłumione i mogły pojawiać się jedynie w sposób symboliczny w sztuce. Pragnę dokonać interpretacji kilku dzieł sztuki, które mogą być postrzegane jako narodowe lub/i nacjonalistyczne wątki nawiązujące do paradoksalnej i dwuznacznej spuścizny po II wojnie światowej.

ZSOLT GYENES

(INSTYTUT WIZUALNY NA UNIWERSYTECIE W KAPOSVÁR)

ZSOLT GYENES urodził się w 1962 roku. Jest artystą medialnym i teoretykiem, tworzącym filmy wideo, komputerowe animacje tomograficzne, elektrograficzne dzieła sztuki i tekstury dźwiękowe. Poza granicami Węgier jego dorobek był prezentowany w USA, Tajlandii, Malcie i Polsce. Był kuratorem wielu krajowych i międzynarodowych wystaw i sympozjów. Jest członkiem różnych stowarzyszeń artystycznych, profesorem nadzwyczajnym i kierownikiem Instytutu Wizualnego na Uniwersytecie w Kaposvár. Uczestniczy w międzynarodowych konferencjach, warsztatach i festiwalach (np. w USA, Tajlandii, Turcji, Polsce, na Malcie, w Niemczech, Francji, Włoszech, Rumunii i Chorwacji). Jego dzieła zostały zaprezentowane na całym świecie. Jest autorem sześciu książek i około pięćdziesięciu artykułów w języku węgierskim i / lub angielskim. Online: <http://www.gyenes62.hu>.

dgyenes@gmail.com

INTERPENETRACJE – KOMPUTER MIĘDZY PRZESZŁOŚCIĄ A TERAŹNIEJSZOŚCIĄ W SZTUCE WĘGIERSKIEJ

W artykule zaprezentowane zostaną interpenetracje i wpływy awangardowego dziedzictwa na współczesną sztukę węgierską. Podstawą prezentacji jest przegląd działań takich artystów jak: Laszlo Moholy-Nagy (Moholy-Nagy László), Gyorgy Kepes (Kepes György), Alexander Laszlo (László Sándor), Charles Csuri, Vera Molnar, Jules Engel (Engel Gyula), John Halas (Halász János), Gábor Bódy, Tamás Waliczky. W tym historycznym kontekście zaprezentowani zostaną współcześni artyści prowadzący nowoczesne eksperymenty z technologią cyfrową i zainteresowani nowymi aspektami świata widzialnego. Ponadto tekst będzie zawierał wprowadzenie w takie teoretyczne pojęcia, jak intermedia, sztuka cyfrowa, penetracja, muzyka wizualna, tomoGRAFIA komputerowa w sztuce.

DALIA KARATAJENĖ, RITA MIKUČIONYTĖ

(WYDZIAŁ SZTUK PIĘKNYCH LITEWSKIEGO UNIWERSYTETU NAUK PEDAGOGICZNYCH
W WILNIE)

RITA MIKUČIONYTĖ – profesor Wydziału Sztuk Pięknych Litewskiego Uniwersytetu Nauk Pedagogicznych w Wilnie, wykładowca Wydziału Malarstwa Akademii Sztuk Pięknych w Wilnie, nauczyciel specjalista w Szkole Artystycznej im. Justinasa Wienożinskisa w Wilnie. Studiowała historię sztuki i ukończyła Akademię Sztuk Pięknych w Wilnie. Niezależny krytyk sztuki (członek Stowarzyszenia AICA i Lithuanian Artists Association), kurator, autor recenzji i esejów dotyczących sztuki, redaktor albumów artystycznych i katalogów. Interesuje się historią sztuki XX wieku, sztuką współczesną i edukacją artystyczną.

rita.mikucionyte@gmail.com

DALIA RAMUTE KARATAJENĖ – dr, historyk sztuki, profesor na Litewskim Uniwersytecie Nauk Pedagogicznych w Wilnie. Urodziła się w Wilnie w 1961 roku. W 1984 roku ukończyła Akademię Sztuk Pięknych w Wilnie z dyplomem historii i teorii sztuki. Teraz jest znaną krytyczką sztuki na Litwie.

Opublikowała ponad 100 artykułów na temat kultury, architektury, projektowania i sztuki w litewskich i zagranicznych czasopismach artystycznych, uczestniczyła w krajowych i międzynarodowych konferencjach dotyczących sztuki. Jest znana jako twórcza programów telewizyjnych i radiowych, a także pisarz powieści, które zostały przekształcone w spektakle teatralne, grane w litewskich teatrach. Interesuje się kulturą turecką i wschodnią, co ułatwia jej znajomość języka tureckiego, rosyjskiego i angielskiego. Prowadzi kursy analizy sztuki, edukacji kulturalnej, historii designu, historii scenografii na Uniwersytecie, a także w Wileńskim Kolegium Designu i Akademii Sztuk Pięknych w Wilnie.

dkaratajiene@gmail.com

MEMORABILIA:

OBIEKT I PRZESTRZEŃ

Ten tekst dotyczy zjawiska memorabiliów, które można rozumieć jako kolekcjonowanie przedmiotów artystycznych w celu zapamiętania wydarzeń i dzieł sztuki. Takie działanie nadaje sens wspomnieniom i podpowiada uniwersalne klucze tworzenia. Autorka zwraca szczególną uwagę na litewskie projekty artystyczne (w ostatnich latach obserwowała wystawy młodych artystów którzy doświadczyli jakiś przełomów w życiu osobistym) jako próby rekonstrukcji pamięci kulturowej. Pokazuje różnorodne artystyczno-społeczne strategie, które są istotne w sztuce współczesnej. Różne interpretacje tych projektów prowadzą do dyskusji i tworzenia nowych relacji w obrębie artystycznego dyskursu, które mogą znaleźć kontynuację na polu edukacji.

LECH MAJEWSKI

(WENECJA, MISTRZOWSKA SZKOŁA FILMOWA
RUTGERA HAUERA W ROTTERDAMIE)

LECH MAJEWSKI – malarz, poeta, prozaik, reżyser. Urodzony w Katowicach, od 1981 pracuje przede wszystkim za granicą. Studiował malarstwo na Akademii Sztuk Pięknych. Absolwent Wydziału Reżyserii PWSFTViT w Łodzi. Jego filmy, m. in.: „Rycerz”, „Wojaczek”, „Angelus”, „Ogród rozkoszy ziemskich”,

„Młyn i Krzyż” oraz „Onirica” prezentowane były na festiwalach filmowych m.in. w Cannes, Wenecji, Berlinie, Toronto, Rzymie, Nowym Jorku, Rio de Janeiro, Londynie, Barcelonie, Jeruzalem i Montrealu, zdobywając wiele nagród. Jego wideoarty, fotografie i rzeźby pokazywało wiele muzeów i galerii świata. W 2006 roku nowojorskie Museum of Modern Art uhonorowało jego twórczość organizacją indywidualnej retrospektywy, a rok później instalacja „KrewPoety” stała się częścią 52. Biennale w Wenecji. Kolejny cykl wideoartów p.t. „Bruegel Suite” był wystawiany w Luwrze, Tel Aviv Museum of Art, National Gallery w Londynie, Prado w Madrycie, w Muzeum Narodowym w Krakowie oraz na 54. weneckim Biennale. Najnowszy cykl „Supermarket Dante” był częścią światowej prezentacji sztuki współczesnej w Fundacao Progresso w Rio de Janeiro. Prowadził również wykłady na wielu uniwersytetach i uczelniach świata; od Canterbury University w Nowej Zelandii, poprzez Harvard i Berkeley w USA, po Uniwersytet w Pizie i Akademię Sztuk Pięknych w Rzymie.

Więcej informacji na stronie: www.lechmajewski.art.pl

FILMOGRAFIA: Rycerz (1980); Lot świerkowej gęsi (1986); Więzień Rio (1988); Ewangelia według Harry’ego (1992); Basquiat (scenariusz, producent, 1996); Pokój saren (1997); Wojaczek (1999); Angelus (2001); Ogród rozkoszy ziemskich (2004); Szklane usta (2006); Młyn i Krzyż (2010); Onirica (2015).

KSIĄŻKI: Powieści: Kasztanaja (1981), Szczury Manhattanu (1993), Pielgrzymka do grobu Brigitte Bardot Cudownej (1996), Metafizyka (2002), Hipnotyzer (2003), Manhattan Babilon (2015).

TOMIKI POETYCKIE: Baśnie z tysiąca nocy i jednego miasta (1977), Poszukiwanie rajy (1978), Mieszkanie (1981), Muzeum mojej nędzy (1997), Święty Sebastian (1998).

ESEJE: Asa Nisi Masa – Magia w 8 i ½ Felliniego (1994), Oficjalne Centrum Świata (1998).

lechmajewski@yahoo.com

SZTUKA WSPÓŁCZESNA JAKO ANIHILACJA DZIEDZICTWA. O ZNISZCZENIU WIELOWIEKOWEJ PRÓBY ODTWORZENIA ARKADII. CZYLI CO STAŁO SIĘ Z PIĘKNEM, PRAWDĄ, HARMONIĄ I ŁASKĄ?

ŁUKASZ MURZYN

(UNIWERSYTET PEDAGOGICZNY W KRAKOWIE)

ŁUKASZ MURZYN – urodzony w 1982 roku w Krakowie. Od 2002 do 2007 roku studiował na Wydziale Malarstwa krakowskiej Akademii Sztuk Pięknych. W 2005 roku także w Hogeschool voor de Kunsten w Utrechcie (Holandia). W 2013 roku uzyskał doktorat na ASP w Krakowie. Wykłada na Wydziale Sztuki Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie. Uprawia malarstwo, tworzy performance oraz instalacje i wideo instalacje. Autor kilkunastu prezentacji indywidualnych, uczestnik kilkudziesięciu wystaw zbiorowych. Eksperymentuje z kontekstem sztuki. Łączy nowe media z przestrzenią sakralną i liturgią Kościoła. Interesuje się zagadnieniami dziedzictwa kulturowego oraz kryzysu cywilizacji i kultury.

swiatloobraz@poczta.onet.pl

TERYTORIUM REFLEKSJI

Wystąpienie ma być próbą wskazania nieuświadomianych zazwyczaj wymiarów polskiego dziedzictwa. Tych wypieranych przez dominujące fantazmaty i tych, które mimowolnie uchodzą naszej uwadze mając znaczący wpływ na kulturę i codzienność. Będzie poświęcone refleksji nad siłami warunkującymi odwieczny polski spór o interpretację dziedzictwa oraz wybranym twórcom kultury w szczególnie sposób odnoszącym się do naszej spuścizny. Referat pozostaje w łączności z wideo instalacją i performance prezentowanym w artystycznej części wydarzenia.

EWA ROSSAL

(MUZEUM ETNOGRAFICZNE W KRAKOWIE, UNIWERSYTET JAGIELLOŃSKI)

EWA ROSSAL – antropolożka kultury i etnografka. Pracuje w Muzeum Etnograficznym w Krakowie, współpracuje z Instytutem Etnologii i Antropologii Kulturowej na Uniwersytecie Jagiellońskim. Przygotowuje dysertację doktorską o antropologii otwierającej, gdzie m.in. porusza kwestie antropologii sztuki współczesnej po tzw. „zwrocie etnograficznym” oraz najnowszej metodologii badań etnograficznych (experimental collaboration, collaborative ethnography, „badania w działaniu”). Uczestniczy w projekcie NCN (kier. dr Tomasz Rakow-

ski) „Wyzwania etnografii twórczej. Wypracowanie naukowego warsztatu „badań w działaniu” uchwytyjającego peryferyjne aktywności twórcze i łączącego perspektywę intensywnych badań antropologicznych z animacją kultury i projektami z zakresu sztuki współczesnej”.

evarossal@gmail.com

WYJŚĆ POZA DZIEDZICTWO „KULTURY LUDOWEJ”?

O EKSPERYMENTALNEJ WSPÓŁPRACY ARTYSTÓW Z ETNOGRAFAMI W PRZESTRZENIACH WIEJSKICH

*Za nadanie całkiem nowego sensu terminowi „sztuka wiejska”. Tak brzmiało jedno z uzasadnień przyznania nagrody Paszportów Polityki Danielowi Rycharskiemu. Wraz z tzw. zwrotem etnograficznym w polskiej sztuce współczesnej od kilku lat możemy zaobserwować rosnące zainteresowanie w środowiskach artystycznych m.in. tematami „wiejskimi”. Prace takich artystów jak Daniel Rycharski, Alicja Rogalska czy Łukasz Skąpski aktualizują stereotypowy wizerunek wsi, kreowany od XIX wieku głównie przez praktyki elit intelektualnych. Jest to wizerunek wsi, w którym pojęcie „kultury ludowej” traktuje się nie jako porządkującą kategorię badawczą, lecz odzwierciedlenie rzeczywistości. Szczególnym przykładem działań mówiących innymi językami o wsi jest eksperymentalna współpraca/współdziałanie (*experimental collaboration*), przyjmujące formę paraetnograficznych praktyk artystycznych. Na przykładzie prac konkretnych artystów i etnografów przedstawię możliwości nowego odczytania owego trudnego dziedzictwa, wyjścia poza istniejące schematy i klisze oraz otwarcia na dotąd nierozpoznane jego elementy.*

BARBARA SIMCOE

(UNIwersytet NEBRASKA W OMAHA, USA)

BARBARA SIMCOE ukończyła wykształcenie artystyczne na Uniwersytecie Illinois w Urbana-Champaign oraz na Uniwersytecie Północnego Teksasu w Denton (Stany Zjednoczone). Jest profesorem na Wydziale Sztuki i Historii Sztuki

Uniwersytetu Nebraska w Omaha, gdzie od 1998 roku uczy malarstwa i rysunku. Prezentowała swoje prace w wielu krajach na całym świecie. Była gościem wielu europejskich wystaw, gdzie bywała też jurorem. Miała liczne wystawy indywidualne, wśród wielu nagród i stypendiów jest m. in. zdobyte w roku 2004 Stypendium Fulbrighta oraz pobyt na Amerykańskiej Akademii w Rzymie jako „visiting artist”. Uprawia figuratywną sztukę łączącą realizm z symbolizmem i penetrowaniem przestrzeni badanych psychologicznie. Więcej na: www.barbarasimcoe.com.

bsimcoe@unomaha.edu

CZCZĄC CIEMNOŚĆ

SPOTKANIA Z CZARNĄ MADONNĄ

Prezentacja obejmuje dzieła sztuki powstałe z inspiracji obrazami Czarnych Madonn z Częstochowy, Francji i Włoch. Barbara Simcoe jest polskiego pochodzenia, a jej zainteresowanie tą tematyką miało swoje początki w latach 90. XX wieku wraz z rozwojem „polityki tożsamości”. Po 2000 roku badaczka weszła na tropy metafory Czarnej Madonny. Podróżowała do Polski, Francji i Włoch, aby odwiedzić kapliczki z wizerunkiem Czarnej Madonny.

RAFAŁ SOLEWSKI

(UNIWERSYTET PEDAGOGICZNY W KRAKOWIE)

DR HAB. RAFAŁ SOLEWSKI, PROF. UP studiował teatrologię i historię sztuki na Uniwersytecie Jagiellońskim gdzie się doktoryzował. Habilitowany na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Łódzkiego w 2010 roku (specjalizacja literaturoznawstwo – teoria literatury i sztuk audiowizualnych). Pracował w Cricotece (1994–1996) i Międzynarodowym Centrum Kultury w Krakowie. Profesor na Wydziale Sztuki Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, redaktor naczelny Rocznika Wydziału. Jest autorem książek: *Wypatrując. Idea człowieczeństwa i hermeneutyka tożsamości osobowej we współczesnych sztukach wizualnych* (2016), *Viatoris. Który pokonuje drogę. Ponowoczesny romantyzm Piotra Jargusza / Viatoris, Who Hits the Road Hard. Postmodern romanticism of Piotr Jargusz* (2016), *Skrytość piękna. Idealizm i problem tożsamości w sztukach wizualnych na przełomie XX i XXI wieku*

(2015), *Synteza i wypowiedź. Poezja i filozofia w sztukach wizualnych na przełomie XX i XXI wieku* (2007) oraz *Franciszek Mączyński (1874–1947) krakowski architekt* (2005), a także licznych artykułów publikowanych w „Art Inquiry”, „Estetyce i Krytyce”, „Kwartalniku Filozoficznym”, „Roczniku Krakowskim”, „Centropie”, „Dekadzie Literackiej”, „Kresach” oraz materiałach z konferencji i katalogach wystawowych.

rafal.solewski@gmail.com

DZIEDZICTWO I DZIEŁO SZTUKI. JAKO ODPOWIEDŹ I JAKO DAR

W prezentowanym tekście dziedzictwo jest rozumiane jako „to, co dane”. Świat, natura i naturalne materiały, ludzie, własne ciała, własne osobowości są nam dane, aby być rozpoznawanymi i przyjmowanymi. Oznacza to, że naturalne i kulturowe dziedzictwo zawsze jest rozpoznawane i zawsze wywołuje reakcje. Rozpoznanie i przyjęcie (lub nie) to reakcje rozumiane jako odpowiedzi na dziedzictwo. Dlatego wezwanie do odpowiedzi zawsze jest obecne w dziedzictwie. Dziedzictwo zawsze wzywa do odpowiedzi.

Dzieło sztuki uznane zostaje za przykład odpowiedzi na „to, co jest dane” (dziedzictwo). Dzieło sztuki ma niewiele racjonalnych, funkcjonalnych celów, albo też nie ma ich w ogóle, dlatego właśnie dzieło sztuki uznane zostaje za odpowiedź (na dziedzictwo) w najczystszej formie. Tworzone na skutek impulsu wywołanego przez dziedzictwo istnieje tylko po to, by być (odpowiedzią). Określenie „odpowiedź na to co, co dane” wskazane zostaje jako element definicji dzieła sztuki.

Istnieją różne rodzaje odpowiedzi (na przykład afirmacja albo odrzucenie w formie riposty). Rodzaj i sposób odpowiedzi wiążą się z tożsamością osobową. Różne sposoby i rodzaje odpowiedzi bywają omawiane przez dzieła sztuki w ich treści (co zostaje osobno opisane w tekście).

Ostatecznie tekst wskazuje, że artysta zawsze „daje” swe dzieło widzowi, słuchaczowi, innemu do odbioru i przyjęcia lub nie – do odpowiedzi. Zachodzi w ten sposób akt donacji w każdym artystycznym działaniu. Donacja, „dawanie” dzieła sztuki czyni je darem. Dar to „to, co dane”. Tak jak dziedzictwo. Dzieło sztuki jako część dziedzictwa, jest odpowiedzią i darem.

KS. JAN SZCZEPANIAK

(UNIwersytet Papięski Jana Pawła II)

KS. PROF. JAN SZCZEPANIAK – urodzony w Krakowie w 1959 r. Historyk i teolog. Od 1997 wykładowca na Wydziale Historii Kościoła PAT (Wydziale Historii i Dziedzictwa Kulturowego UPJP II) w Krakowie. 1997 – Doktor teologii na podstawie pracy: „Troska Kościoła katolickiego w Polsce o religijne wychowanie dzieci i młodzieży w latach 1918-1927”. 2000 – Habilitacja na podstawie pracy: „Kształcenie i formacja katechetów Kościoła rzymskokatolickiego w Polsce w latach 1918-1939”. 2012 – Tytuł profesora nauk humanistycznych w zakresie historii na podstawie pracy: „Duchowieństwo diecezji krakowskiej w XVIII w. Studium prozopograficzne”. W latach 2004 - 2009 – Dziekan Wydziału Historii Kościoła, 2012 - 2016 – Dziekan Wydziału Historii i Dziedzictwa Kulturowego. Kierownik Pracowni Badań nad Historią i Kulturą Przestrzeni Totalitarnej i Posttotalitarnej. Redaktor naczelny *Textus et Studia*.

jan.szczepaniak@upjp2.edu.pl

NIEISTNIEJĄCE I ZAPOMNIANE DZIEDZICTWO. ROZWAŻANIA NA PRZYKŁADZIE UTRACONEGO DZIEDZICTWA ZIEM UKRAIENNYCH

Istnieje spuścizna, o której powszechnie pamiętamy. Jesteśmy jej świadomi, bo jest ona aktualnym tworzywem tożsamości narodowej i lokalnej. Jest częścią budowania poczucia związku z Ojczyzną i Ojcowizną. Obcujemy z nią nieustannie, bo stykamy się z nią na co dzień przez: literaturę, szkolną edukację, książkowe ilustracje, środki społecznego przekazu, szkolne wycieczki i wakacyjne wojaże. Ponadto większość z nas żyje na co dzień w cieniu zabytkowych kościołów, klasztorów, przydrożnych kapliczek, pomników historycznych wydarzeń, w powstałych wieki temu wsiach i miastach. Dotyczy to dziedzictwa narodowego znajdującego się na terenie dzisiejszej Rzeczypospolitej, jak również na ziemiach ościennych.

Jest również spuścizna narodowa, o której większość z nas nie pamięta. Znakoμίta większość naszych rodaków nie przypuszcza nawet, jakie narodowe skarby skrywają muzea i biblioteki narodów, z którymi w przeszłości byliśmy w konflikcie lub tworzyliśmy wspólne państwo. To zapomniane dziedzictwo nie buduje obecnie tożsamości narodowej, choć nie brakuje w Polsce osób i środowisk, które usilnie pracują nad zmianą takiego stanu rzeczy.

Tożsamość narodową może także tworzyć spuścizna nie istniejąca. Z dumą wspominamy wzniesione przez Polaków monumentalne pałace i dwory, kościoły i klasztory, zamki i miasta. Opłakujemy świat, który nie istnieje. Wspominamy i opłakujemy, ale pamiętamy i przez to wzmacniamy w sobie moc tworzenia wielkich dzieł.

Najbardziej jednak smuci nieistniejąca spuścizna, o której już nie pamiętamy. Nieobecna w zbiorowej pamięci przestała mieć jakiegokolwiek znaczenie dla żyjących obecnie Polaków. Ogromny dorobek poprzednich pokoleń nie tylko został zmarnowany, ale także przestał być elementem świadomości narodowej. Może zbyt łatwo zgodziliśmy się na pozostawienie w objęciach niepamięci polskich mieszkańców ziem wschodnich i ich różnorodnego dziedzictwa. Może zbyt łatwo pogodziliśmy się z myślą, że to jedynie przeszłość, a może nawet „kula u nogi” terażniejszości.

Ze „świętą zazdrością” (jeśli oni mogą, możemy i my) patrzę na narody, które nie wyrzekły się nawet utraconego dziedzictwa i podejmują usilnie starania, by stało się ono częścią świadomości zbiorowej i tworzywem tożsamości narodowej.

ANDRZEJ SZCZERSKI

(MUZEUM NARODOWE W KRAKOWIE, UNIWERSYTET JAGIELLOŃSKI)

ANDRZEJ SZCZERSKI – historyk sztuki i kurator, wykładowca w Instytucie Historii Sztuki UJ, wicedyrektor ds. naukowych Muzeum Narodowego w Krakowie. Wykładał także na Goethe-Universität we Frankfurcie na Menem (2003) i na University of St. Andrews w Wielkiej Brytanii (2004). Od 2009 r. Prezes Sekcji Polskiej Międzynarodowego Stowarzyszenia Krytyków Sztuki (AICA). Autor publikacji poświęconych sztuce XX wieku i sztuce współczesnej, w tym książek *Wzorce tożsamości. Recepcja sztuki brytyjskiej w Europie Środkowej około roku 1900* (Kraków 2002) i *Modernizacje. Sztuka i architektura w nowych państwach Europy Środkowo-Wschodniej 1918-1939* (Łódź 2010). Redaktor serii *Modernizmy. Architektura nowoczesności w II Rzeczypospolitej* (Kraków: Dodo Editor, od 2013), ostatnio opublikował *Cztery nowoczesności. Teksty o sztuce i architekturze polskiej XX wieku* (Kraków: Dodo Editor, 2015). Współautor wystawy „Symbolism in Poland and Britain” w Tate Britain w Londynie w 2009 r oraz kurator wystawy „Modernizacje 1918-1939. Czas przyszły dokonany” w Muzeum Sztuki w Łodzi w 2010 roku.

andrzej.szczerski@mnk.pl

O INTERPRETACJACH DZIEDZICTWA W SZTUCE WSPÓŁCZESNEJ

W polskiej sztuce po 1989 r. różne odpowiedzi na dziedzictwo odzwierciedlały zmieniające się postawy wobec obecnej sytuacji w kraju, kształtowane przez postkomunistyczną transformację. Zarówno niedawnej, jak i dalekiej przeszłości używano do przepisywania nie tylko historii, ale także do wywierania często bardzo radykalnych zmian w terażniejszości. Te zjawiska należy rozpatrywać w kontekście podobnych wydarzeń w innych krajach Europy Środkowo-Wschodniej, ponieważ wszystkie konfrontowały się z kwestiami ponownego odkrywania własnej przeszłości po latach totalitarnej cenzury.

GRZEGORZ SZTABIŃSKI

(AKADEMIA SZTUK PIĘKNYCH W ŁODZI)

GRZEGORZ SZTABIŃSKI – ukończył studia artystyczne w Państwowej Wyższej Szkole Sztuk Plastycznych w Łodzi (1964–1970) oraz filozoficzne w Uniwersytecie Łódzkim (1967–1972). Od 1974 roku pracował w Uniwersytecie Łódzkim, od 1984 r. w Akademii Sztuk Pięknych w Łodzi. Aktualnie prowadzi jako profesor zwyczajny zajęcia z teorii i historii sztuki oraz Pracownię Kompozycji Intermedialnej.

Zajmuje się działalnością naukową w zakresie estetyki i historii sztuki. Opublikował wiele artykułów i książek (np. *Problemy intelektualizacji sztuki w tendencjach awangardowych*, Łódź 1991, *Dlaczego geometria? Problemy współczesnej sztuki geometrycznej*, Łódź 2004, *Inne idee awangardy. Wspólnota, wolność, autorytet*, Warszawa 2011). Jest redaktorem naczelnym rocznika „Art Inquiry. Recherches sur les arts”.

Zorganizował blisko 70 wystaw indywidualnych w Polsce i za granicą oraz uczestniczył w wielu pokazach zbiorowych (np. Międzynarodowe Biennale Sztuki, São Paulo; Pierwsze Międzynarodowe Triennale Młodych, Norymberga – nagroda; 1981: Trzecie Międzynarodowe Sympozjum Sztuki Performance, Lyon; 1984: Język geometrii, Warszawa, Zachęta; 1986: 40 artystów, 40 lat, 40 krajów, Paryż, Pałac UNESCO; 1989: Sympozjum Sztuki Systemowej i Konstruktywistycznej, Madryt; 1994: Polska abstrakcja analityczna, Wrocław, BWA; 2000: Sztuka dwóch czasów, Gdańsk, Muzeum Narodowe; Cztery pory roku.

Polskie malarstwo pejzażowe od Oświecenia do współczesności, Frankfurt; 2001: Język geometrii II, Katowice; 2008: Dowcip i władza sądenia. Asteizm w Polsce, Warszawa, Centrum Sztuki Współczesnej).

grzegorzsztabinski@op.pl

HISTORIA JAKO OBIETNICA A PROBLEM DZIEDZICTWA W SZTUCE WSPÓŁCZESNEJ

Artyści awangardy dwudziestowiecznej traktowali historię sztuki poważnie dokonując w niej zasadniczych podziałów. Jak wskazywano świadomość tego, co dawne i nowe była podstawą ich samookreślenia. Jednak podejmowane przez nich próby przekroczenia zastanego dziedzictwa odbierane były jako antyhistoryzm. Przełamanie tego (jak sądzono) ograniczenia stało się jednym z haseł postmodernizmu na przełomie lat 70. i 80. Oprócz innych odmian wyzwolenia z odkrywanych samoograniczeń awangardy głoszono wówczas powrót do historii. Hasło to było różnie interpretowane. Jean Clair pisał o przebudzeniu się z fałszywego uniwersalizmu awangardy, który prowadził do pomijania rodzimej tradycji w imię międzynarodowego oddziaływania sztuki. Można podróżować daleko – twierdził – ale zabierając zawsze pył własnej ziemi na obcasach butów. Metafora ta sugerować miała połączenie wolności działania z pamięcią o źródłach, z których wywodzimy się. Pamięć ta nie była jednak określonym dziedzictwem. Jeszcze bardziej swobodnie ideę „współczesnego historycyzmu” artystycznego pojmowała Marie Luise-Syring próbując oddzielić ją od idei rozwoju stylistycznego czy chronologicznego sztuki i od kwestii prawdy. Historia miała stać się przedmiotem gry artystycznej manipulującej wyobraźnią odbiorców. Postmodernistyczne obietnice przywrócenia historii sztuce oparte były więc na modyfikacji tego, co zwykle uważamy za dziedzictwo i pamięć.

Sądzę, że zarysowane tu tendencje sprzed trzydziestu lat nie zostały przezwyciężone. Przeciwnie, zadomowiły się w różnych obszarach sztuki współczesnej przybierając wielorakie formy. Czy oznacza to jednak, że dialog z historią w sztuce, w którym byłaby ona traktowana nie jako obietnica, a jako trudna realność wymagająca odpowiedzialności, dziś nie występuje? Uważam, że można go odkryć, jednak pojawia się nie w postaci działań „nowych dawnych mistrzów”, a jako nieoczekiwana zaduma nad upływem czasu i tym, co w nim trwa.

JAKUB WOYNAROWSKI

(AKADEMIA SZTUK PIĘKNYCH W KRAKOWIE)

DR JAKUB WOYNAROWSKI – urodzony 18 listopada 1982 w Stalowej Woli. W latach 2002–2007 studiował na Wydziale Grafiki (dyplom w Pracowni Filmu Animowanego prof. Jerzego Kuci) oraz w Międzywydziałowej Pracowni Intermediów; obecnie prowadzi zajęcia w Pracowni Rysunku Narracyjnego na macierzystej uczelni. Interdyscyplinarny artysta, niezależny kurator, designer i ilustrator; autor komiksów, artbooków, atlasów wizualnych, filmów i instalacji. Współautor książek *Wunderkamera*, *Kino Terry'ego Gilliana* i *Corpus Delicti*; autor opowieści graficznych *The Story of Gardens*, *Nietoty*, *Martwy sezon* oraz albumu Manggha, którego fragmenty prezentowane są na wystawie *#dziedzictwo*. Autor (we współpracy z Instytutem Architektury) koncepcji artystycznej wystawy w Pawilonie Polskim podczas 14 Międzynarodowej Wystawy Architektury w Wenecji w 2014 roku. Laureat Paszportu Polityki (2015) w kategorii sztuk wizualnych.

j.woynarowski@gmail.com

phantascope@interia.pl

ARCHEOLOGIA AWANGARDY CZYLI KOMPARATYZM ANACHRONICZNY

W swoim wystąpieniu autor odniesie się do własnych działań artystycznych i kuratorskich, związanych z konstruowaniem alternatywnej opowieści na temat dziejów sztuki. Centralne miejsce zajmuje tu dziedzictwo XX-wiecznej awangardy, potraktowanej jako bezpośrednia kontynuacja znacznie wcześniejszych zjawisk kulturowych. Praktyki tego rodzaju ujawniają kreatywny potencjał związany z działalnością naukową, a zarazem wskazują na niekonwencjonalne metody produkcji wiedzy, wykorzystywane w polu sztuki współczesnej. Szczególnego znaczenia w tym kontekście nabiera narracja jako narzędzie służące zmianie percepcji istniejących obiektów i zjawisk. Prezentacja złożona będzie z dwóch części: performatywnej „lekcji bez słów“ oraz ilustrowanego wykładu przybliżającego twórczo-badawczą metodę artysty.